

# Bland dekkskjel og nebbbar i Vidingsjö

Under sommaren har Linköpings-Extra varit på besök i Vidingsjö friluftsområde. Redan vid den lilla lekplatsen fäste sig våra blickar på några växter man vanligtvis inte bryr sig så mycket om. Fälthandboken upplyste oss om att vi hittat några halvgräs av Starrsläktet. Dessa växter liknar ju vid en hastig titt de vanliga gräsen men saknar leder på strået. Tittar man närmare skiljer sig blommorna på halvgräsen från gräsens på flera punkter, bl a sitter ofta hanblommorna skilda åt från sina honliga motsvarigheter.

Tyvännr var det svårare att fastställa vilken art vi hittat, det fanns nämligen 107 st att välja på! Den norske floraförfattaren föreslog att man skulle räkna antalet "aks" på strået och hur många "arr" blommorna hade. Turligt nog fanns det endast några valmöjligheter, ett flera aks och två eller tre arr. Efter ett visst funderande kom vi fram till att aks nog var det samma som ax och att arr betydde mråken i blomman. Att det var flera ax syntes enkelt men för att kunna räkna arren var vi tvungna att ta fram vår medhavda lupp. Det kan tyckas enkelt att räkna antingen till två eller tre men det är konstigt hur arr kan trassla ihop sig med varandra. En del saknades ju dessutom helt och hållet. Efter att enögt ha tittat på så gott som samtliga arr bestämde vi oss för tre stycken i vårt första fall. Att "hannaksen", som mest liknade korta brun piprensare, och "honaksen" var kvar för sig" hade vi redan upptäckt. På grund av detta hamnade vi därefter omedelbart på sidan 183 och utslöt inte mindre än 63 arter på detta vis. Nya frågor följde! Ett eller flera hanaks (piprensare), "lodne frukter med svampved

grunnen", eller "snaue utan vev", hade de "nebbbar" o s v. Ett tag trodde vi att vi hittat arten Glansstarr vilket varit en botanisk sensation då denna endast skulle växa i härjedalsfjällen och norrut. Arten skulle dessutom vara försedd med "svartfiolette dekkskjel", d v s små fjäll mellan blommorna. Exemplet vi hade framför oss hade ljusbruna dekkskjel och Vidingsjö är ju ingen fjällort precis även om vi åker skidor där ett par gånger varje vinter. Det var bara att börja om igen från början och efter ytterligare några försök fastnade vi för arten Blekstarr i stället. Där passade det mesta av beskrivningen in to m att bladen var lite håriga längst ner, något, som vid en hastig översyn, inte var vanligt hos de övriga 106 arterna. Uppmuntrade av detta resultat tog vi oss fram till att de andra två arterna med 99-procentig sannolikhet hette Harrstarr och Hundstarr, vilka förresten endast hade två arr.

Nu hade vårt intresse väckts och vi skyndade oss hem till Linköpings-Extras bibliotek, där vi samlat ihop viss floristisk litteratur. Här kunde vi inhämta att redan Linné på sin tid hittat alla våra tre arter vilket C.F. Nyman upplyser oss om i sin Svenska Växternas Naturalhistoria från 1867, inköpt på bokrean för några år se dan. Hundstarr kunde den förre dock inte skilja från många närstående arter vilket inte är så konstigt för ett modernare verk, Krok och Almquist's Svensk Flora, 1984, anger att man fortfarande inte fått kläm på dessa arter utan kallar dem ett "kritiskt komplex" om 10 arter vilka har många lokala former. Den gode Johannes Lid som skrivit vår fältflora har dock bestämt sig, här nämns inget om kollektivarter inte.



Från vänster ser vi blekstarr, harstarr och hundstarr.

Vi undersökte också, i Genbergs Östergötlands Flora, om man hittat våra arter tidigare i vår fagra trakt. Det hade man faktiskt. De finns nämligen i alla Östergötlands 68 socknar. Det var således inga rariteter vi hittat men tänk om det varit en Glans-

starr istället. Vi håller därför ögonen öppna efter de svartfiolette dekkskjelen även nästa gång vi är i naturen. Det finns således en chans att fler intressanta växter kan presenteras i detta utmärkta blad.

Text: Stiggan Gustafsson  
Foto: Marcus Gustafsson

## Nordbo var den förste flygaren!

Det har diskuterats om vem som egentligen var först när det gällde att flyga "på riktigt". Författaren Björn Nihlén gör gällande att det var en nordbo, nämligen dansken Jacob Christian Ellehammer. Den flygningen genomfördes på en ö som heter Lindholm invid Lolland. Här kan vi visa en bild av Ellehammer invid sitt flygplan 1909. Man-

nen invid propellern är greve Moltke, troligen Harald Viggo, den kände Grönlandkännaren och målaren, som vid tidpunkten för bildens tagande var 38 år gammal. Det första Ellehammerska flygplanet drevs av en trecylindrig motor, som han själv konstruerat och senare konstruerade han en femcylindrig stjärnmotor.